

Fagfellevurdert artikkel

Utstilling – et rom for elevenes skapende arbeid

Læreres erfaringer med utstilling av elevarbeid i Kunst og håndverk

Bente Helen Skjelbred

Førsteamanuensis (PhD), Høgskulen på Vestlandet

<https://orcid.org/0000-0003-1129-1766>

bhsk@hvl.no

Nøkkelord

Utstilling, Kunst og håndverk, læringsutbytte, fagdidaktikk



© Forfatter(ne). Dette er en Open Access-artikkel utgitt i henhold til vilkårene i CC-BY 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)
www.FormAkademisk.org

Abstrakt

Artikkelen undersøker læreres erfaringer med utstilling av elevarbeid i grunnskolen, og hvordan de tilrettelegger for at elevenes læringsutbytte kan komme til uttrykk gjennom utstillingsarbeidet. Studien bygger på Eisners (1979) teori om læringsutbytte, og Goodlads (1979) læreplanteori. Studien er en casestudie utført ved fire ungdomsskoler, basert på intervjuer med lærere og på observasjoner. Den tematiske analysen viser at lærerne har markant ulike erfaringer med utstilling. Likevel anser de utstillingsarbeidet som pedagogisk og fagdidaktisk verdifullt, da det kan fremme motivasjon, synliggjøre elevenes prosesser og arbeid, og gi elevene en «stemme» i skolen med betydning for skolemiljøet. Lærerne opplever begrensede fysiske rammer og ressurser som gjør det utfordrende å operasjonalisere utstillinger i tråd med det de oppfatter som læreplanens intensjoner, og etterlyser bedre betingelser fra skoleledelsen. Dette peker mot betydningen av institusjonelle beslutninger – som organisering og ressursfordeling – for lærernes muligheter til å realisere utstillingsarbeid.

Innledning

Denne artikkelen fokuserer på læreres erfaringer med utstilling av elevarbeid i faget Kunst og håndverk i grunnskolen, samt på hvilke måter de tilrettelegger for elevenes læringsutbytte kan komme til uttrykk gjennom utstillingsarbeidet. Utstilling er en veletablert presentasjonsform i grunnskolen, spesielt innen faget Kunst og håndverk. Faget Kunst og håndverk har hatt en sentral rolle både i grunnskolen og lærerutdanningen (Fauske, 2014; Skjelbred et al., 2024). Faget skiller seg fra mer teoretiske disipliner som norsk, matematikk og naturfag ved å fokusere på skapende prosesser, materialforståelse og eksperimentering (Borgen et al., 2020). Utstilling av elevarbeider bidrar til å synliggjøre det praktiske og konkrete som skapes, enten gjennom prosessen eller i ferdige produkter. Når elevene viser fram arbeidet sitt for hverandre, eller lager fysiske gjenstander som kan betraktes underveis, skapes en arena for deling og refleksjon (Borgen et al., 2025). Dette arbeidet involverer ulike teknikker, metoder og verktøy. Tronshart (2016, s. 17) viser til utstillingsbegrepets epistemologiske røtter som komplekse, da det rommer både en konkret form og en handling. Utstilling, fra det latinske «expositio», betyr å stille ut, sette frem og presentere. Begrepet omfatter både en fysisk visningsform og en prosess der skapende arbeid presenteres (Tronshart, 2016, s. 17). Tronshart (2016, s. 180) peker på tradisjonen der innholdet i en utstilling, altså produktene, ofte anses som ferdig formulert før selve utformingen av utstillingen finner sted i skolen. I tillegg til utstilling av elevarbeider i skolen kan lærere og elever besøke utstillinger i gallerier og museer både fysisk og digitalt. Samarbeidet mellom skole og Den kulturelle skolesekken, DKS, kan sikre at alle skoleelever i Norge får tilbud om å oppleve profesjonell kunst og kultur i tillegg til undervisningen i de

praktiske og estetiske fagene (Skregelig, 2023, s. 3). Utstilling som en form for læring i grunnskolen er fortsatt lite utforsket, og vi vet lite om læreres erfaringer med utstilling av elevarbeider i grunnskolen (Tronshart, 2016, s. 8).

Også innen kunstutdanning på bachelor og masternivå er studentutstillingen et format og en sjanger som i liten grad er undersøkt og teoretisert. Hjelde (2020) ved University of the Arts, London (UAL) påpeker at det er utfordrende å identifisere hvor og hvordan studentutstillingen er teoretisert, fordi kompleksiteten i feltet ikke er tydelig artikulert (s. 70). Litteraturen som finnes er spredt mellom pedagogiske tekster, kuratoriske studier og tekster om «the educational turn», noe som viser at feltet er lite konsolidert (Hjelde, 2020, s. 81). En studie som undersøkte betydningen av kunstutstillinger i videregående skoler i Ghana har for undervisning, læring og praksis, viser at utstillingspraksisen er begrenset. Dette skyldes hovedsakelig manglende støtte fra skoleledelsen, noe som fører til uregelmessige gjennomføringer – til tross for at utstillingens potensial til å realisere læringsmål og styrke forståelsen av kulturelt mangfold (Boamah & Asante, 2021, s. 193). Birkeland (2012, s. 158) viser at utstilling av kulturelle produkter, som tegninger, kan fungere som dannelsesagenter i barnehagen. I sin sammenligning av barnehager i Norge og Kina fremhever Birkeland at kinesiske barnehager prioriterer estetisk tiltalende vegger – forstått som dekorativ utsmykking – der eksemplariske tegninger velges for å tiltrekke ressurser fra myndighetene, mens norske barnehager legger vekt på at alle barn får mulighet til å henge opp egne arbeider (Birkeland, 2012, s. 167).

I denne artikkelen forstås utstilling som en måte å lære og formulere kunnskap på. Dette omfatter utstilling som arbeidsprosess, og fagdidaktisk læringsarena der estetiske læringsprosesser kan inngå. I praktiske og estetiske fag som Kroppsøving, Kunst og håndverk, Mat og helse og Musikk, kan «estetisk» referere både til erfaring gjennom kunst og til dimensjoner som inngår i alle erfaringer, også praktiske (Borgen et al., 2020, s. 8). I denne artikkelen er det fokus på hvilke erfaringer lærere i Kunst og håndverk har med utstillinger av elevarbeider i ungdomsskolen, og hvordan de tilrettelegger for at elevenes læringsutbytte kan komme til uttrykk gjennom utstillingsarbeidet. Det er vanlig at elevarbeider blir hengt opp og stilt ut. Tilfeldig eller bevisst, presenteres elevenes ferdige arbeider, som tegninger, skulpturer og sesongbaserte dekorasjoner, ofte på oppslagstavler, hyller i klasserommet eller i vinduer (Tronshart, 2016, s. 61). Skulpturer eller andre former i 3D synes ikke å få plass i klasserommet, men utstilles i gangområdene (Gunnarfelt, 2013, s. 9). Utstilling av elevarbeid har vært en del av alle norske læreplaner etter krigen (Tronshart, 2016, s. 24), og selv om det er en lang faglig tradisjon at elevarbeider stilles ut, er det likevel lite forskning på hvordan utstilling inngår og brukes av lærere i faget Kunst og håndverk i ungdomsskolen.

Bakgrunn

Utstillingspraksiser i Kunst og håndverk i grunnskolen

Utstillinger av elevarbeid vektlegges i de kompetansebaserte læreplanene Kunnskapsløftet 2006 (LK06) og Kunnskapsløftet 2020 (LK20). I LK06 nevnes utstilling i kompetansemål for 4., 7. og 10. trinn. For 4. trinn, under hovedområdet Visuell kommunikasjon, skal elevene kunne «lage enkle utstillinger av egne arbeider» (Utdanningsdirektoratet, 2006, s. 6). For 7. trinn, under hovedområdet Kunst, er det forventet at elevene kan «montere utstillinger og andre presentasjoner i ulike typer rom» (Utdanningsdirektoratet, 2006, s. 8). På 10. trinn, under Visuell kommunikasjon, skal elevene kunne «dokumentere eget arbeid i multimediepresentasjoner» (Utdanningsdirektoratet, 2006, s. 8). Her videreføres utstilling av både ferdige produkter og arbeidsprosesser fra tidligere planer, men utstillingen omtales også som estetisk form og uttrykk. Omtalene er imidlertid, med få unntak, nokså generelle (Tronshart, 2016, s. 35). I hovedsak omtaler tekstene hva det «å kunne lage, montere, visualisere og representere» (Utdanningsdirektoratet, 2006, s. 8) konkret innebærer, eller hva som menes med 'ulike typer rom' (Tronshart, 2016, s. 35). I LK20 er utstilling nevnt i kompetansemål for 2., 4., 7. og 10. trinn. For 2. trinn skal elevene kunne «vise fram og presentere objekter gjennom utstilling eller samling» (Kunnskapsdepartementet, 2019, s. 5). For 4. trinn skal elevene kunne «formidle og vise fram eget arbeid gjennom utstilling» (Kunnskapsdepartementet, 2019, s. 6), mens målet for 7. trinn krever at elevene skal kunne «designe og lage en utstilling som viser fram prosess og produkt» (Kunnskapsdepartementet, 2019, s. 7). På 10. trinn er målet at elevene skal kunne «[...] presentere valg fra idé til ferdig resultat» (Kunnskapsdepartementet, 2019, s. 8). Imidlertid er det ikke spesifisert hva det innebærer å vise frem, presentere, formidle, designe og lage en utstilling, samt hvilken funksjon dette har i ulike kontekster og rom.

Utstillinger kan slik gi elevene mulighet til å se sitt arbeid i en større sammenheng, noe som kan stimulere refleksjon og kreativ utvikling i møte med medelevers bidrag (Tronshart, 2016, s. 22). Disse praksisene utgjør en faglig tradisjon og et didaktisk register, der variasjonen i utstillingsformer reflekterer prioriteringene innen fagfeltet (Tronshart, 2016). Tronshart (2016, s. 182) beskriver hvordan det er mulig å tenke og arbeide med skapende prosesser der både selve utstillingsprosessen og den ferdige utstillingen utgjør et didaktisk refleksjons- og dannelsesrom. Hun fremhever det retoriske perspektivet, som understreker relasjonen mellom form og innhold, der valg av form både former og definerer innholdet (Tronshart, 2016, s. 180). Tronshart (2016) utvikler kunnskap om utstillingens retorikk og dens potensial som kunnskaps- og dannelsesarena i fagfeltet, og bidrar med det til å utvikle en retorisk fagdidaktikk for faget Kunst og håndverk.

Dagsland har undersøkt elevenes erfaringer med undervisningens innhold og metoder knyttet til dialog med kunst på ungdomsskoletrinnet. Dagsland (2013, s. 81) viser til at i faget Kunst og håndverk blir klasserommet et utstillingsrom eller et utstillingsvindu der elevene presenterer visuelle ytringer for hverandre. Dette rommet kan stadig vise til skiftende utstillinger. Klasserommet omtales som en scene for utprøvning av mange stemmer, roller og identiteter, et «utstillingsrom eller et utstillingsvindu hvor elevene presenterer visuelle ytringer for hverandre, et rom eller vindu som stadig kan vise til skiftende utstillinger» (Dagsland, 2013, s. 80–81). Utstillinger av elevenes arbeid, både underveis i prosessen og ved avslutning, fungerer som dokumentasjon og en estetisk iscenesettelse der elevene kan reflektere over egne ideer og handlinger i en større sosiokulturell kontekst (Dagsland, 2013, s. 230–233).

Det finnes flere tilnærminger til å studere utstillinger i skolekontekst, for eksempel historiske, ideologiske, eller produksjonsestetiske perspektiver som viser til studier av konkrete utstillinger (jf. Tronshart, 2016, s. 8). I denne artikkelen forstås utstilling i en fagdidaktisk kontekst som en måte å lære og formulere kunnskap på. Dette innebærer utstilling som en arbeidsprosess og en visningsarena for deling og refleksjon. Utstillinger kan omfatte visning av klassens arbeid, vanligvis etter en arbeidsperiode, der de viser elevenes svar på en gitt (eller selvvalgt) oppgave. Utstillinger av elevenes felles prosjekter og individuelle bidrag finner på ulike måter sin plass i mange skolars fellesarealer, som foajeer, korridorer og trappeoppganger. Å gjøre utstillinger til en naturlig del av den skapende prosessen kan synliggjøre verdien av elevenes arbeid for lærere, medelever og foreldre. Samtidig kan det bidra til å videreutvikle fagdidaktikken i Kunst og håndverk ved å fremheve potensialet for deltakelse og kommunikasjon i klasserommet (Dagsland, 2013, s. 251). Til tross for dette er utstilling som form for læring i grunnskolen fortsatt lite utforsket (Tronshart, 2016, s. 8), og vi vet lite om læreres erfaringer med det å stille ut elevarbeider i skolen. Dette understreker behovet for å utforske ulike faglige tilnærminger til integrering av utstillinger i undervisningen. Selv om utstillinger kan være et virkemiddel for å vise verdien av arbeidet, er det utfordrende å forutsi hva det kan medføre i forhold til forhåndsdefinerte læringsutbytter. I grunnskolen vil rammebetingelser som tid, økonomi, tilgjengelige utstillingsrom og materialer kunne påvirke mulighetene for å organisere ulike typer utstillinger av elevarbeider. Med denne bakgrunnen undersøker artikkelen følgende problemstilling: *Hvilke erfaringer har lærere med utstilling av elevarbeid i Kunst og håndverk i ungdomsskolen, og hvordan tilrettelegger de for at elevenes læringsutbytter kan komme til uttrykk gjennom utstillingsarbeidet?*

Teoretisk grunnlag

Denne studien baserer seg på Goodlad et al.s (1979) sin teori om læreplanens fem ulike fremstillingsformer: den ideologiske, formelle, oppfattede, operasjonaliserte og den erfarte læreplan, med særlig vekt på den formelle, oppfattede og operasjonaliserte læreplanen. I denne studien viser den formelle læreplanen til hvordan utstilling blir fremstilt i læreplanen for Kunst og håndverk. Den oppfattede læreplanen viser til lærerens oppfattelse av i læreplanens fremstilling av utstilling og står i nær sammenheng med den operasjonaliserte læreplanen, som henger sammen med lærerens erfaringer med utstillinger av elevarbeid i undervisningen.

Selv om den enkelte lærer har et stort handlingsrom med hensyn til valg av innhold og kompetansemål som sier noe om hva eleven skal kunne etter endt opplæring, henger lærernes handlingsrom tett sammen med beslutninger tatt av skoleeier og skoleleder knyttet til økonomiske prioriteringer. Dette betyr at lærernes undervisningspraksiser vil avhenge av ulike beslutninger som blir foretatt innenfor ulike områder. Goodlad et al.s (1979) teori og begreper ligger til grunn for å beskrive forholdet mellom læreplanens ulike fremstillingsformer. Den formelle læreplanen viser til LK20s omtale av utstillinger, den oppfattede læreplanen viser til lærernes oppfattelse av hva læreplanen sier om utstillinger, og den operasjonaliserte læreplanen viser til hvordan læreren tilrettelegger for utstillinger av elevarbeid. Fremstillingsformene er knyttet til beslutninger tatt på det samfunnsmessige, institusjonelle, undervisningsmessige og det personlige området (jf. Goodlad, 1979). Det samfunnsmessige området viser til der konkrete styringsdirektiver blir formulert som danner grunnlaget for lærernes planlegging og gjennomføring av undervisning. Det institusjonelle området belyser på mange måter hele spekteret av interesser, problemstillinger og kompleksiteter i beslutningsprosesser i institusjonell kontekst. På dette nivået avgjør skoleledelsen hvordan skolens rammebetingelser organiseres, for eksempel tilgang til spesialrom, utstyr og materiell. Undervisningsnivået fremhever lærernes undervisningspraksis og omfatter hvordan lærere gjennomfører undervisning i lys av lokale rammebetingelser. Personnivået er knyttet til lærerens subjektive oppfatninger av innhold og gjennomføring av undervisning (Goodlad, 1979). Priestley et al. (2021) peker på hvordan lærere i like kontekster handler ulikt, med varierende oppfatninger av muligheter og utfordringer innen samme skole. Dette innebærer at en lærer handler i samsvar med sin profesjonelle forståelse og personlige mål. Gjennom disse fire beslutningsnivåene bidrar Goodlad (1979) til å tydeliggjøre kompleksiteten som påvirker hvordan fag blir operasjonalisert i skolen.

En viktig diskusjon innen læreplanteori omhandler hvordan læreplanen blir oppfattet og operasjonalisert i praksis, samt hvilke konsekvenser dette har for elevenes læringsutbytte

(Goodlad et al., 1979; Prøitz, 2015). I lys av dette er det relevant å se nærmere på Eisner (1979), som understreker at læring er en dynamisk prosess som ikke alltid kan planlegges på forhånd. Deler av Eisners (1979) teori om læringsutbytte benyttes for å belyse problemstillingen. Eisner argumenterer for at læreren må ha kjennskap til elevenes forkunnskaper og interesser for å kunne tilpasse undervisningen, samtidig er det umulig å forutse all læring i formulerte målsetninger. I sitt arbeid med læringsutbyttebeskrivelser identifiserer Eisner (1979) tre typer mål: atferdsmål, problemløsningsmål og ekspressive utbytter. Disse målene er beskrevet av Prøitz (2015, s. 43): 1) Atferdsmål, som fokuserer på elevens praktisering av ferdigheter; 2) Problemløsningsmål, som innebærer arbeid med å løse definerte problemstillinger; og 3) Ekspressive utbytter, som beskriver læring som oppstår i situasjoner der det ikke er spesifisert hva som skal læres. Disse tre målkategoriene har like stor verdi, men retter seg mot ulike aspekter av undervisningen. Når det gjelder utstillinger i skolen, kan ekspressive utbytter gi rom for utforskning og meningsskaping. Dette innebærer at læreren formulerer mål uten å spesifisere alt som skal læres, slik at elevene får mulighet til å erfare, eksperimentere og skape mening. Som Eisner (1979) skriver (forfatterens oversettelse): «Læringsutbytter er i essens det man ender opp med, enten det er tilsiktet eller ikke, etter en form for engasjement. Ekspressive utbytter er konsekvensene av læreplanaktiviteter som med vilje er planlagt for å skape en fruktbar arena for personlig målsetting og erfaring» (Eisner, 1979, s. 103). Videre fremhever Eisner (1979) at læringsutbytte må forstås som et resultat av læringsprosesser der tre typer læringsutbytter, «the trichotomy of outcomes», inngår. Disse tre kategoriene er beskrevet av Prøitz (2015, s. 41) som: (1) Elevspesifikke læringsutbytter som tilsvarer det eleven lærer, men som kun er «løst» knyttet til selve undervisningen (2) Fagspesifikke læringsutbytter, som er direkte knyttet til innholdet i undervisningen, og som kan være i samsvar med definerte læringsutbytter, men som ikke nødvendigvis er direkte knyttet til målene for undervisningen og (3) Lærerspesifikke læringsutbytte som er egenskaper ved læreren som f.eks. undervisningsstil og verdier (Prøitz, 2015, s. 41). Eisners understreker med dette at læring er en åpen prosess med uforutsigbare utfall, der læreren må bruke «educational imagination» for å integrere nye elementer i et eksisterende undervisningsopplegg. Dette innebærer en utprøvende tilnærming, hvor læreren kontinuerlig vurderer hvordan undervisningen skal utvikles.

Jeg bygger på Austring og Sørensen (2006) beskrivelse av estetiske læreprosesser der læring ikke bare handler om tilegnelse av kunnskap, men også om utvikling av ferdigheter og sansebasert forståelse. Slik sees den utprøvende tilnærmingen til undervisning i sammenheng med estetiske læreprosesser der læring ikke bare innebærer tilegnelse av kunnskap, men også utvikling av ferdigheter og sansebasert forståelse (Austring & Sørensen, 2006). Ifølge Austring og Sørensen kjennetegnes estetiske læreprosesser ved tre

dimensjoner, en generell tilnærming til læring, utviklingen av spesifikke ferdigheter og tilegnelse av følelsesmessig og kroppslig forankret kunnskap (2006, s. 81). Gjennom estetisk mediering omsettes inntrykk til uttrykk, noe som gir elevene mulighet til å reflektere over og kommunisere sin forståelse av seg selv og verden (Austling & Sørensen, 2006, s. 202). Disse prosessene skaper en helhetlig læringsopplevelse der både kroppslige og emosjonelle erfaringer blir sentrale (Austling & Sørensen, 2006, s. 202). Estetiske læreprosesser er særlig preget av subjektivitet, da de handler om hvordan verden oppfattes både individuelt og kollektivt. Den kreative utforskningen står sentralt i slike prosesser, hvor impulser og fantasi bearbeides til et ferdig uttrykk (Austling & Sørensen, 2006, s. 149). Ulike forståelser av læringsutbytte har konsekvenser for lærerens valg av undervisningsinnhold, og kunnskapen om læringsutbytteorientert undervisning er fortsatt begrenset (Prøitz, 2015). Med denne bakgrunnen, søker jeg i denne artikkelen å bidra til økt forståelse av hvilke erfaringer lærere har med utstilling av elevarbeid i Kunst og håndverk i ungdomsskolen, og hvordan de tilrettelegger for at elevenes læringsutbytte kan komme til uttrykk gjennom utstillingsarbeidet.

Metodisk tilnærming

Denne studien bygger på analyse av rådata fra en doktorgradsavhandling som undersøkte læreres fagdidaktiske praksiser i Kunst og håndverk i grunnskolen under LK06 (Skjelbred, 2021). Datainnsamlingen ble gjennomført som casestudie (Yin, 2017) i 2017. Med bakgrunn i LK20s vekt på utstilling av elevarbeid, er det gjennomført en re-analyse av individuelle intervjuer med lærere, samt observasjoner av hvordan lærere tilrettelegger for utstillinger i klasserom, spesialrom i tilknytning Kunst og håndverk, samt i skolens fellesområder, som ganger, foajeer, etc. Re-analysen er begrunnet i et behov for å undersøke hvordan tidligere innsamlede data kan belyse lærernes forståelse og praksis knyttet til utstilling, et tema som har fått større betydning i nyere læreplanarbeid. Analysen tar utgangspunkt i spørsmål fra intervju- og observasjonsguiden som omhandler lærernes oppfatninger av læreplanens omtale av utstilling og deres erfaringer med å ha tilrettelegge for utstillinger av elevarbeider i ungdomsskolen.

Utvalg

De fire lærerne er fra fire ungdomsskoler i samme fylke, og er strategisk valgt. De har minimum 30 stp. i Kunst og håndverk, og mer enn 3 års undervisningserfaring i faget. Lærerne er omtalt som lærer L1, L2, L3 og L4. De fire skolene, 1, 2, 3, og 4, har ca. 450 elever, og 50 ansatte hver.

Observasjon

Det ble utarbeidet en strukturert observasjonsguide (Creswell, 2013) for observasjonene, med fokus på hvordan lærerne planla og gjennomførte sine undervisningspraksiser. I denne studien rettes oppmerksomheten mot observasjoner av hvor i skolen utstillinger av elevarbeider fant sted, om arbeidene ble stilt ut underveis i prosessen og/eller som ferdige arbeider, samt hvordan lærerne planla for utstillinger av elevarbeid i undervisningen knyttet til elevoppgavene i observasjonsperioden.

Intervju

Spørsmålene i intervjuguiden bygger på Goodlad et al.s (1979) læreplanteori og omhandler tre av læreplanens fem fremstillingsformer, den formelle, den oppfattede og den operasjonaliserte læreplan. Intervjuene med lærerne ble gjennomført som individuelle, halvstrukturerte intervjuer (Creswell, 2013). Intervju med lærer ved hver av de fire skolene varte fra 60 til 120 minutter. I denne studien er det lagt vekt på spørsmål i intervjuguiden som utforsket lærernes oppfatning av læreplanen i Kunst og håndverks fremstilling av utstilling av elevarbeid, og hvordan lærerne operasjonaliserer dette i skolen. Spørsmålene søker å belyse hvilke erfaringer lærere har med utstilling av elevarbeid på ungdomsskolen, og hvordan de tilrettelegger for elevenes læringsutbytter kan komme til uttrykk gjennom utstillingsarbeidet.

Elevoppgaver

Ingen av elevoppgavene ved de fire ungdomsskolene inneholdt kompetansemål knyttet til utstilling i observasjonsperioden. Ved én av skolene fremgikk det i elevoppgaven at de ferdige arbeidene skulle stilles ut i en felles utstilling i tilknytning Kunst og håndverks spesialrom. Det spesifikke referansematerialet som inngikk i utstillingene ved de ulike skolene, fremkommer ikke i denne studien for å opprettholde anonymiteten til informantene og skolene.

Analyse

Re-analysen av datamaterialet fra min doktorgradsavhandling bygger på observasjoner og intervju med lærere, der de viser til og forteller om sine erfaringer med utstilling av elevarbeider ved egen skole og hvordan de tilrettelegger for at elevenes læringsutbytte kan komme til uttrykk gjennom utstillingsarbeidet. Intervjuene ble transkribert av forfatteren, og datamaterialet er analysert ved hjelp av kvalitativ innholdsanalyse (Fauskanger & Mosvold, 2014).

Analysen tar utgangspunkt i Goodlads teori og begreper, som anvendes for å undersøke læreplanens fremstillingsformer og lærernes opplevelse av hvordan ulike beslutningsområder – det samfunnsmessige, institusjonelle, undervisningsmessige og personlige – påvirker deres praksis. Det samfunnsmessige området, som viser til lover og

læreplaner, forstås i artikkelen som den formelle læreplanen i Kunst og håndverk (Goodlad et al., 1979). Det institusjonelle området belyser beslutningsprosesser i en institusjonell kontekst og viser til hvordan lærere oppfatter skoleledelsens beslutninger om organiseringen av utstillinger ved ungdomsskolene i studien. Det undervisningsmessige området knyttes til lokale forhold ved hver av de fire skolene og hvordan disse påvirker lærernes planlegging og gjennomføring av læreplanen. Personnivået omhandler lærernes subjektive oppfatninger av innhold og undervisningspraksis (Goodlad, 1979). Gjennom disse fire beslutningsnivåene bidrar Goodlads rammeverk til å tydeliggjøre kompleksiteten som preger fagets operasjonalisering i skolen.

I tillegg anvendes Eisners (1979) teori om læringsutbytter som analytisk verktøy for å identifisere meningsbærende elementer i materialet. Denne teorien retter oppmerksomheten mot fag-, lærer- og elevspesifikke læringsutbytter. Datamaterialet er gjennomgått flere ganger med en stegvis deduktiv-induktiv tilnærming (Tjora, 2018), og i tråd med Gadamer (2004) er tekstlesingen forstått som en hermeneutisk samtale. I presentasjonen av resultatene illustreres sentrale poeng fra analysen med observasjonsbeskrivelser og sitater fra intervjuene.

Resultat

Utdrag fra skole 1

Det fremgikk av observasjonen at det var få elevarbeider utstilt i den eldre skolebygningens fellesområder, som ganger og oppholdsrom. I et av skolens tre kunst- og håndverksrom var elevenes malerier og tegninger utstilt på to av de fire veggene. Det ble ikke observert utstilte tredimensjonale elevarbeid.

I undervisningen fremgikk det av observasjonen at lærer L1 ivrig fortalte elevene om utstillingen de skulle lage av bildene de holdt på med. L1 tegnet ivrig på tavlen der hun viste hvordan de kunne stille disse ut i kunst- og håndverksrommet. L1 viste og forklarte om komposisjon, tegnet horisontale og vertikale linjer, illustrerte det gyldne snitt, og viste til ulike fargesammensetninger. Observasjonen viste at elevene fulgte godt med når læreren tegnet og forklarte. I intervju fortalte læreren at hun jobbet for å integrere utstillinger i undervisningen, men opplevde at de fysiske rammene ikke var egnet for utstillinger. L1 beskrev skolens utstillingsmuligheter som minimale: «Vi har jo ingen plass, vi har to sånne kryssfinerplater som henger, så vi kan henge opp noe todimensjonalt, men ingen montre ... Før hadde vi et slags skap med glassdører, men ikke nå lenger». L1 opplevde de begrensede rammene utfordrende i forhold til å nå målene i læreplanen: «Det står jo om utstilling i læreplanen, og vi bør jo absolutt ha det, men, ja... min erfaring er at det er krevende å få det

til ...». L1 la til: «når det står litt sånn generelt om det i læreplanen så åpner det for mye forskjellig». Læreren viste til erfaring med at elevene lærte noe av å få arbeidene sine vist frem. Selv om det ikke alltid ble slik, prøvde hun derfor å avslutte hver periode med utstilling og evaluering på kunst- og håndverksrommet. L1 opplevde at fokuset på utstillinger hadde avtatt på skolen: «Det er litt trist at vi ikke fokuserer like mye på utstillinger her som før». Dette gjaldt spesielt for tredimensjonale elevarbeider som skulpturer. L1 delte tidligere erfaringer:

[...] før når vi la ned mer arbeid i utstillingene vi lagde her på skolen med tredimensjonale ting i leire eller tre, ... eller tekstil, ja og bilder, da synes jo elevene at det var stas. Kollegaer og elever kom og så ... Det er jo ekstra arbeid, men veldig kjekt!

intervjuet påpekte likevel L1 at: «nå er det mer sjeldent jeg rigger til en utstilling, rammene er endret kan du si, ... det er jo ikke lagt så godt til rette for dette arbeidet fra skoleledelsens side.» Til tross for begrensningene, inngikk det å lage en utstilling i elevoppgaven. L1 forklarte: «Vi lager sånne trebilder med en hempe bakpå, sånn at de kan stilles ut her på Kunst og håndverk». L1 viste til at:

[...] de fortjener at det flotte arbeidet de lager blir vist frem, og de gangene vi har fått det til er det fantastisk gøy når jeg ser gleden elevene uttrykker og at de får oppleve at andre elever og kollegaer kommer og ser. Det er veldig kjekt, [...] gir elevene en følelse av mestring.

Utdrag fra skole 2

Observasjonen viste at den eldre skolebygningen var fylt med elevarbeider, som malerier og tegninger. Elevarbeidene var utsilt både i trappeoppganger, fellesarealer og i et av skolens tre kunst- og håndverksrom. Tredimensjonale skulpturer i ulike materialer var plassert i montrene i en avsidesliggende mørk krok i gangen utenfor kunst- og håndverksrommene.

Det fremgikk av observasjonen at lærer L2 fortalte ivrig om hvor bra det kom til å bli når elevene skulle stille ut maleriene de arbeidet med i observasjonsperioden. L2 tegnet ulike komposisjoner på tavlen for å vise hvordan utstillingen kunne settes opp i skolen fellesareal. Elevene fulgte godt med når læreren tegnet og fortalte hvordan hun så for seg at utstillingen kom til å bli. Underveis viste L2 inspirasjonsbilder hun hadde hengt opp på veggene i kunst- og håndverksrommet. I intervju forklarte L2: «Vi har hengt opp bilder for å inspirere til denne oppgaven, og ikke minst motivere elevene til å stille ut. Men når vi stiller ut skulpturer og tekstil, blir det for trangt her inne ...». L2 fortalte at lærerne planla for utstillinger i læreplanarbeidet: «Vi får dekket kompetansemålene for å si det sånn, egentlig krever det

ikke mye ressurser av oss, men problemet er at det ikke er så gode rammer for det her på skolen». L2 utypet: «Når vi, sånn som her, (peker på veggene i rommet) og ellers i bygget ikke har egnede steder til utstillinger går det utover elevene». L2 la til: «Men nå arbeider vi under et felles tema her på skolen og både elevene og de ansatte gleder seg til denne utstillingen».

Det fremgikk av intervjuet at lærer L2 mente at det pedagogiske potensialet i utstillingene burde vektlegges mer: «[...] tror vi må diskutere mer her på skolen hvordan vi på en bedre måte kan jobbe med utstillinger og hva elevene skal lære av det. Vi har ikke utnyttet potensialet i hvert fall». L2 viste til at utstillingen noen ganger ble brukt for å dokumentere hva elevene hadde jobbet med:

Det muliggjør jo at elevene kan reflektere over egen prosess, egne ideer, ... og får mulighet til å se seg selv med litt nye briller. Jeg tenker at det er miljøskapende, ja ... at elevene får samarbeide og kan få til noe som er litt større liksom, sammen.

Lærer L2 forklarte: «Elevene er jo ofte veldig stolte av arbeidene sine, de liker at vi lager utstillinger, er sammen om noe liksom. De lærer om komposisjon, det gylne snitt og sånt, også». L2 understreket behovet for bedre fysiske rammer: «[...] vi har for lite steder, det er ikke lagt så godt tilrettelagt ... få tavler til å henge opp på, ... men sånn er det!» L2 fortalte at lærerne ikke hadde erfaring med å bli inkludert i planlegging og bruken av skolens arealer. Dette mente L2 påvirket undervisningen:

Skoleledelsen har gjort endringer i fellesarealer som har gjort det enda vanskeligere for oss å stille ut elevenes arbeid her på skolen. De tok rett og slett utstillingsplassen vår fra oss og brukte den til noe annet uten å spørre oss.

Med bakgrunn i flere års erfaring med å stille ut elevarbeider, og gleden hun erfarte at elevene gav uttrykk for, hadde L2: «[...] tatt seg til rette i gangene». Læreren fortalte hvordan hun og kollegaene sammen med elevene, hadde startet med å henge opp elevarbeider på veggene i gangen utenfor kunst- og håndverksrommene. Selv om det ifølge L2 ikke var optimalt, hadde hun erfaring med at elevene virket fornøyde. På skolen var L2 i planleggingsfasen med en større utstilling til skoleavslutningen, som både lærerne og elevene gledet seg til: «Vi pleier å ha en avslutning med foreldre, da henger vi opp bildene elevene har laget i gymsalen. Det pleier å bli godt mottatt, men tar mye tid». L2 la til: «Vi får ingen ekstra ressurser til utstilling. Før hadde vi en samlingsstyrer ... Vi planlegger likevel å stille ut mer [...] vi er i gang, men det er tidkrevende». L2 mente det var vesentlig å oppdatere utstillingene jevnlig, men hadde god erfaring med å la dem henge en stund fordi hun brukte dem til å eksemplifisere underveis i undervisningen: «Jeg bruker gjerne

utstillingen direkte i undervisningen for å vise neste elevgruppe noe konkret, forklare sånn at de ser det selv ... for eksempel perspektiv, bredde - og høydeformat, horisontale og vertikale linjer, ulike uttrykk i tegning, eller keramikk». L2 viste til at utstillingsmulighetene var bedre før, og at skolen trengte nye tavler og montre: «Elevene fortjener bedre. Nå skal vi ha møte med skoleledelsen [...] det er vår tur nå. Håper det ordner seg ... tenk så fint det kan bli for elevene og oss alle sammen her på skolen».

Utdrag fra skole 3

Det fremgikk av observasjonen at det ikke var elevarbeider synlig i skolens fellesområder, ganger eller foajeer. På veggene i et av skolens to kunst- og håndverksrom hang bilder elevene hadde laget. Gangene fremstod ensfargede og monotone, uten utsmykking.

Observasjonen viste at lærer L3 engasjert fortalte elevene at hun ønsket å få til en utstilling av tegningene elevene skulle jobbe med i neste oppgave. Hun uttrykte begeistring over de flotte tegningene elevene jobbet med i observasjonsperioden. Disse tegningene var innledende øvelser til en større oppgave læreren ønsket å stille ut. I intervjuet reflekterte L3 kritisk over at skolen ikke hadde prioritert bedre løsninger for utstillinger. L3 mente det representerte et uutnyttet læringspotensial:

Det er kjempesynd at ikke elevenes arbeider vises i skolebygget. Det er noe med å vise hvem som er her, liksom, dette er jo elevenes læringsarena. Det er viktig at elevene opplever at andre har glede av å se det de lager, at de ser at andre synes det er inspirerende, eller interessant og spennende å se utstillingen.

Under intervjuet som fant sted etter observasjonen i et av skolens kunst- og håndverksrom, viste L3 noen elevarbeid: «Se på dette! Veldig flott arbeid, ikke sant? Men når veggene er sånn, [peker på glatte hvite vegger i rommet] ... problematikken med å ikke ha hull på veggene, og sånn tyggegummigreie, det biter ikke på disse veggene, veldig dumt. Men tegningene burde jo vært hengt opp!» L3 beskrev:

Vi har ikke vært gode på utstillinger, vi har jo, disse bildene, de ble kjempeflotte, [bilder som henger på veggen i kunst- håndverksrommet], og vi hadde en hel rekke med bilder stilt ut etter hverandre. Elevene har brukt så lang tid, tegnet på frihånd, ... og i perioder har jeg hengt opp forskjellige tegninger her. Utfordringen er at de detter ned. Jeg har ingen gode muligheter til å henge opp, vaktmesteren er ikke engasjert i dette arbeidet. Så lenge det bare er vi som har faget som føler ansvar i forhold til disse tingene, så orker man ikke å henge opp etter hvert.

Læreren beskrev hvilken funksjon hun mente utstillinger hadde: «[...] det viktigste er kanskje skolemiljøet disse arbeidene kan være med på å skape, altså at arbeidene er synlig i skolen.

Elevene får liksom mer frem sin 'egen stemme', en viktig stemme i skolen, ... de blir mer synlige». L3 fortalte i intervju at hun hadde erfaring med at elevene gav uttrykk for glede og begeistring når arbeidet deres ble stilt ut: «Bildene elevene lagde i fjor, som ble stilt ut i kunst- håndverksrommet, de var jo helt, ja, virkelig bra da, sånne som elevene var sånn super stolt av. Elevene virker så begeistret, godt å se sånt». L3 utdypet: «Det å vise elevene at deres arbeider kan brukes på denne måten, tror jeg kan motivere elevene til å skape mer ... elevene opplever [...] en form for eierskap eller, ... ja, identitet knyttet til skolens fysiske miljø kan du si». L3 la til: «Derfor er det så synd at vi ikke får utnyttet dette læringspotensialet på skolen. Når elevene ser bildene utstilt, [...] så ser de på en litt annen måte». L3 fortalte videre: «Samtidig kan det være vanskelig å skape sånne holdninger at ikke folk pirker borti og sånn, men det er masse ubrukt potensiale her. Så det handler om ... å få forståelse for dette arbeidet og tid til å utarbeide noe».

Utdrag fra skole 4

Det fremgikk av observasjonen at skolen hadde utstillinger av elevarbeid i fellesarealer som ganger og oppholdsrom, og i alle fire kunst- og håndverksrom. Skolen hadde mange innrammede elevarbeid i gangene. Større fellesprosjekter var utstilt i et stort åpent oppholdsrom.

I undervisningen viste observasjonen at lærer L4 snakket om utstillingen elevene skulle lage basert på oppgaven de jobbet med i observasjonsperioden. L4 fortalte ivrig om at alle skulle få stille ut sine arbeider, og at hun så for seg hvor bra det kom til å bli. I intervju fortalte L4 at planlegging av utstillinger inngikk i lokalt læreplanarbeid når lærerne å fordelte kompetansemål etter 10. trinn. Flere av oppgavene inkluderte arbeid med elevutstillinger. L4 beskrev utstillinger som en integrert i skolens kultur: «Vi har erfaring med at det er veldig greit å stille ut elevarbeid her på skolen». Det fremgikk av intervjuet at lærerne kunne rådføre seg med ledelsen om utstillingsmuligheter:

Vi har utstilt mye her, som det store bilde som henger i gangen. Trenger vi å diskutere, spør vi ledelsen om det er lov å henge ting her og der. [...] Det er viktig for elevene at vi lager disse utstillingene. De får muligheten til å si litt om hva de har gjort. Utstillingene knyttes ofte til temaer ... Nå, med denne oppgaven, har jeg gått sammen med rektor for å se på utstillingsmuligheter. Det som er oppe på veggen henger et par år, til elevene går ut, så skifter vi når vi får nye elevkull.

Lærer L4 fortalte: «Min erfaring er at lærere tar ansvar for dette, men større utstillinger [...] samarbeider vi med rektor om». L4 trakk frem rektor og vaktmester som støttespillere: «Rektor er veldig engasjert [...] vi finner i samarbeid frem til nye områder å stille ut. Vi er også heldige som har en vaktmester som kan hjelpe til». L4 understreket skoleledelsens

engasjement: «Ledelsen her, spesielt rektor, synes det er viktig og veldig kjekt at vi stiller ut elevenes arbeider. Ja, hun er interessert i faget». L4 gav uttrykk for lærerne i faget var opptatt av å få frem en begeistring blant elevene: «[...] de må få erfare at det de lager kan inngå i noe større». L4 var opptatt av at elevene dokumenterte eget arbeid. Samtidig mente L4 det var viktig at elevene ikke opplevde for stort press i forhold til hvordan ting skal se ut, og at det var viktig å fokusere på elevenes prosess, og ikke bare produktet. L4 la til: «Vi viser også arbeider som er i prosess, for å fokusere på prosessen selvfølgelig, men noen ganger bare for å øve på ubehaget noen elever føler på ved å stille ut [...]». Videre utdypet L4: «Det er alltid noen elever som gir uttrykk for at de ikke liker å stille ut arbeidene sine, som trenger litt bekreftelse og et vennlig ekstra puff. Da er det fint å se mestringen etterpå, at de er fornøyd». Det gikk frem av intervjuet at L4 hadde erfaring med at foreldre og andre uttrykte at de opplevde det som veldig fint at elevenes arbeid var synlige når de besøkte skolen.

Oppsummering resultat

Resultatene viser at flere av lærerne i denne studien opplevde betydelige utfordringer knyttet til institusjonelle rammer i arbeidet med utstilling av elevarbeider. De beskrev manglende støtte fra skoleledelsen, begrensede ressurser og lite fysisk plass. I kontrast fremhevet én lærer en skoleledelse som var aktivt involvert og tok beslutninger som støttet tilretteleggingen for utstillinger. Disse funnene illustrerer hvordan beslutninger på ulike nivå – fra overordnede institusjonelle føringer til lokal ledelsespraksis – påvirker lærernes handlingsrom og muligheten til å bruke utstillinger som en arena der elevenes læringsutbytte synliggjøres i skolen. Til tross for at lærerne har ulike erfaringer med utstilling av elevarbeider, har de det til felles at de arbeidet mot mål og læringsutbytter knyttet til utstilling – som de, basert på egen erfaring, mente var viktige for elevenes læring selv om dette ikke var formulert eksplisitt i læreplanen eller i elevoppgavene.

Studien viser at lærerne så ut til å arbeide mot at elevene lærte noe mer og annet om hvordan utstilling kan brukes, knyttet til elev-, fag- og lærerspesifikke læringsutbytter. Selv om elevenes erfaringer ikke inngår i studien, viser resultatene at lærerne i intervju reflekterte over hvordan deres tilrettelegging og gjennomføring av ulike typer utstillinger hadde betydning for elevspesifikke læringsutbytter. Lærerne viste til egenskaper de ønsket at elevene skulle erfare gjennom læringsprosesser knyttet til utstilling. De var opptatt av at hver elev skulle oppleve glede og mestring ved å se egne arbeider utstilt, men også glede over samarbeid og samhold gjennom å stille ut sammen med andre. Dette ble eksemplifisert av L3, som sa at elevene fikk «[...] innblikk i hvordan deres arbeider kunne plasseres i en større helhet med varierte uttrykk og formål som gikk utover den opprinnelige oppgaven». Observasjonen av undervisningssituasjonen viste at lærerne integrerte flere fagspesifikke læringsutbytter i sin undervisningspraksis. L1, L2 og L4 bygget videre på tidligere

undervisning ved å repetere sentrale begreper som komposisjon og fargekontraster. De benyttet fagterminologi som ikke nødvendigvis var direkte koblet til den aktuelle oppgaven, men som introduserte elevene for et bredere fagspråk. Eksempler på dette var begreper som «det gyldne snitt» (L1, L2) og «perspektiv, horisontale og vertikale linjer, etc.,» brukt for å stimulere elevenes faglige refleksjon. L2 og L4 tok elevene med rundt i skolen for å visualisere og for å gi elevene en økt romforståelse i arbeidet med presentasjon av elevarbeider. Observasjonen viste at lærerne trakk inn eksempler fra andre utstillinger som inspirasjon og referansepunkter for kvalitet og ulike uttrykk, med mål om å utvide elevenes forståelse av hva de kunne strekke seg mot, utover det konkrete arbeidet med oppgaven og utstillingen. I undervisningen kom det frem flere lærerspesifikke læringsutbytter knyttet til undervisningsstil og formidlingsmåte. L1, L2 og L4 utviste stort engasjement i samtaler med elevene om utstillingen, der de på ulike måter formidlet om utstillingens betydning og synliggjorde monteringsprosessen. De brukte visuelle forklaringer, som da L1 engasjert illustrerte på tavlen hvordan elevarbeidene skulle organiseres. Elevene fulgte godt med på lærerens eksempler på ulike komposisjoner. Observasjonen viste at L2 var engasjert i møte med elevene og uttrykte begeistring over at arbeidet skulle bli en del av en utstilling. Engasjement smittet over på elevene, som smilte og virket å glede seg til å stille ut. I intervjuet la L2 vekt på at hun mente disse utstillingene bidro til å skape en følelse av stolthet og eierskap gjennom hele prosessen. Med entusiasme refererte hun til tidligere utstillinger og beskrev hvordan det alltid var en stor begivenhet å vise frem elevenes arbeider for et bredere publikum. L3 som bare kunne stille ut i kunst- og håndverksrommet, viste også begeistring over elevarbeider som ble stilt ut der. Observasjonen viste at lærer L4 begeistret elevene gjennom sin entusiasme og positive forventning da hun tok elevene med rundt i skolebygget for å vise og diskuterte hvordan arbeidene deres kunne stilles ut. Hun fortalte ivrig hvordan dette kunne være en god opplevelse for den enkelte elev, klassen og skolens øvrige lærere og elever. I intervjuet fremhevet L4 den pedagogiske tilnærmingen i arbeid med utstillinger: «Når jeg tar elevene med rundt på skolen for å vise hvordan andre elever har jobbet med de utstillingene som fremdeles henger der..., så tror jeg kanskje at de bedre forstår hvordan vi kan få til en bra utstilling i fellesskap».

Diskusjon

Utstillingen – et sosialt lærende fellesskap

Resultatene viser at lærerne erfarte at arbeid med utstillinger bidro til å utvikle et sosialt lærende fellesskap blant elevene. Deres erfaringer med at utstillinger skaper et læringsmiljø preget av synlighet, tilhørighet og anerkjennelse, samsvarer med Austrueng og Sørensen (2006, s. 111), som påpeker at sosial interaksjon er en sentral kilde til læring. Skolen har et

ansvar for å fremme trygghet og mestring, samt støtte elevenes faglige og sosiale utvikling gjennom inkluderende læringsmiljø (Kunnskapsdepartementet, 2017). Når lærerne legger vekt på å stille ut elevarbeid i en sosial kontekst, kan arbeidene kommunisere med medelever og ansatte, noe som gir elevene mulighet til å reflektere over sin egen forståelse av seg selv og verden (jf. Astring & Sørensen, 2006, s. 202). Likevel viser forskning til at lærere som lager utstillinger av elevenes arbeider, ofte gjør dette primært for å synliggjøre hva andre har gjort, og i mange tilfeller begrunnes praksisen med mangel på tid til mer refleksjonsorienterte aktiviteter. Dermed blir potensialet for å fremme elevenes egen refleksjon i liten grad utnyttet (Borgen et al., 2023, s. 44). Dagsland (2013, s. 231) påpeker at utstillinger kan gi elevene anledning til å engasjere seg i dialog med betrakterne, noe som gjør dem i stand til å speile seg i andres reaksjoner og reflektere over egne tanker og uttrykk. Når lærere involverer elevene gjennom utstillinger av elevarbeid, kan elevene få muligheten til å se hva de andre har skapt (Borgen et al., 2025, s. 45). Borgen et al. (2025) viser til elever i Kunst og håndverk på ungdomstrinnet som i en periode arbeidet individuelt med ulike materialer og teknikker, som de deretter presenterte samlet for barneskoleelever under et skolebesøk. Slike aktiviteter åpner for et ubrukt mulighetsrom der elevene kan reflektere over sine egne og andres verk. Dette viser til den sosiale dimensjonen av læring, der elevene ikke bare skaper, men også deler sine verk med et publikum. I den kinesiske barnehagen reflekterer barnas tegninger et samarbeid mellom barna og de ansatte, mens i Norge er det ofte usensurerte, individuelle uttrykk fra barna (Birkeland, 2020, s. 12). Dette individuelle uttrykker er i tråd med lærernes praksis i denne studien, der de unngår sensur og jobber for å skape inkluderende miljøer der «alle» elevene er representert. Utstillinger av elevenes arbeider kan gi et dobbelt perspektiv. De reflekterer tidligere erfaringer og inspirerer til fremtidige uttrykk. Dette ble også understreket av lærerne i denne studien, som bemerket at elevenes arbeid inviterte til samtaler om kunst i klassen.

Resultatene viser at lærerne i studien tilrettela for utstilling av elevarbeid som de mente det var viktig at elevene fikk erfare, selv om dette ikke var formulert som læringsutbytter i elevoppgavene. Lærernes egne erfaringer viste at utstillingene ofte bidro til å skape begeistring og glede blant elevene. Synliggjøring av elevarbeid ble ansett som en arena hvor elevene kunne uttrykke seg og erfare at deres kreativitet verdsettes (jf. Astring & Sørensen, 2006, s. 149). Lærernes arbeid med utstillinger handler ikke bare om å vise frem elevarbeid, men om å skape helhetlige læringsopplevelser som fremmer mestring, samarbeid, glede og refleksjon. Dagsland (2013) viser til at når elever får anledning til å synliggjøre sitt skapende arbeid, kan det styrke både selvtillit og motivasjon for videre innsats og interesse for kunst og håndverk generelt. Elevene i Dagslands (2013) studie uttrykte at de satte pris på oppgaver som ga rom for egne tanker. Betydningen av at elevarbeidene uttrykker elevenes egne ideer ble også fremhevet av lærerne i denne studien der eksempelvis lærer L3 påpekte at «[...] når

elevene 'eier' sine arbeider, fremmes deres egen stemme, ... en viktig stemme i skolen». Synliggjøring av elevarbeid kan potensielt styrke både elevenes selvoppfatning og det generelle skolemiljøet og kan slik bidra positivt til læringsfellesskapet (Tronshart, 2016, s. 26–27). Resultatene antyder at slike miljøer kan fremme elevenes skaperglede, faglig utvikling og interesse for faget. Samtidig er det viktig å kritisk vurdere hvordan utstillingsmetoder implementeres. Det er en risiko for at fokuset på synliggjøring kan overskygge den individuelle læringsprosessen og bli en form for overfladisk presentasjon, heller enn en integrert del av elevenes læringsutbytte.

Resultatene viser at lærerne i denne studien erfarte at utstillinger kan fungere som dokumentasjon. Som dokumentasjon gav utstillingen et potensielt rom for elevenes refleksjon over egen læringsprosess og faglig fremgang. Dette indikerer at slike aktiviteter bør integreres i undervisningen i større grad. Når utstillinger benyttes som en metode for å dokumentere elevenes arbeid, kan det stimulere til dypere refleksjon over egen læringsprosess (jf. Dagsland, 2013, s. 233). Dagsland (2013) argumenterer for at elever, gjennom arbeid med utstillinger, kan få nye perspektiver på seg selv. Dette kan styrke elevenes identitet som skapende individer i skolen.

Læringsutbytter som ikke nødvendigvis var planlagt

Lærernes beskrivelser viser at det noen ganger er vanskelig å definere læringsutbyttet på forhånd, da erfaringene ofte viser at det kommer frem noe annet eller mer enn det de hadde forestilt seg. Lærerne i studien arbeidet for å skape meningsfulle lærings situasjoner i arbeid med ulike utstillinger av elevarbeid i skolen, selv om målene for utstillingene ikke var eksplisitt formulert i elevoppgavene. I analysen av lærernes erfaringer fremkom flere innsikter som belyser hvordan slike aktiviteter kan påvirke elevers læringsutbytter. Selv om ikke all læring kan observeres som adferdsendringer, anser Eisner (1979) formuleringene av læringsutbytter som viktige for å sikre en sammenheng mellom undervisning og vurdering. Det ble tydelig at lærerne opplevde at utstillingene førte til læringsresultater som ikke nødvendigvis var planlagt (jf. Eisner, 1979). De elevspesifikke læringsutbyttene som fremkom ved at lærerne erfarte at utstillingene også virket å begeistre og glede elevene, kan tenkes å ha bidratt til å styrke elevenes følelse av eierskap gjennom hele arbeidsprosessen. Å oppleve eierskap til egne prosjekter, produkter og prosesser, fremkom ifølge lærerne i studien som avgjørende for å fremme en mer varig interesse og et større engasjement blant elevene for fagets innhold. Dette viser til at utstillinger også kan skape rom for uventet læring og refleksjon, noe som kan være en verdifull komponent i undervisningen. Resultatene viste også til fagspesifikke læringsutbytter (jf. Eisner, 1979) der lærerne, på ulike måter integrerte fagterminologi, som komposisjon, og fargeteori, samt repetisjon av fagbegrep, og historiske referanser. Noen ganger ble utstillingen også brukt direkte i undervisningen for å vise

elevene og konkretisere innholdet, som ulike materialer, og uttrykk. Hus og Riis finner at det å bruke utstillingen i undervisningen kan være en støtte: «Ved å nytte utstillinga i undervisninga kunne eg som lærar ta studentane med i konkrete dialogar med materiala» (2020, s.13). Videre viser de til at når studentene stod fast, stilte spørsmål eller ikke kom videre: «kunne eg ta dei med til utstillinga og konkretisere fagdiskusjonen» (Hus & Riis, 2020, s. 14). Når lærerne i denne studien legger vekt på å integrere og repetere fagbegrep, historiske referanser etc., når de snakker om og viser til utstillinger av elevarbeider underveis i undervisningen, antas det å ha beriket elevenes faglige forståelse for innholdet. De lærerspesifikke læringsutbyttene (jf. Eisner, 1979) som fremkom ved at lærerne gav uttrykk for et sterkt engasjement for at elevene kunne få erfare gleden ved å stille ut sine egne arbeider, kan forstås som en anerkjennelse av elevenes skapende arbeid. Lærernes bruk av visuelle forklaringer, engasjement og motiverende kommunikasjon så ut til å smitte over på elevene, og antas å ha betydning for elevenes forståelse av det undervisningen dreide seg om.

Utfordringer i arbeid med utstilling av elevarbeid

Flere av lærerne i denne studien opplevde betydelige utfordringer i arbeidet med utstilling av elevarbeid knyttet til det institusjonelle området. De fortalte om manglende støtte fra skoleledelsen, begrensede ressurser, lite fysisk plass. I kontrast fortalte en av lærerne om en skoleledelse som var aktivt involvert og tok beslutninger som var en støtte i tilretteleggingen for utstillinger ved skolen. Resultatene viser hvordan beslutninger på ulike nivå – fra institusjonelle føringer til lokal ledelsespraksis (jf. Goodlad, 1979) – påvirker lærernes handlingsrom (Engelsen, 2015) i arbeidet med å bruke utstillinger som en arena der elevenes læringsutbytte kommer til uttrykk i skolen. Dette samsvarer med Randers-Pehrson et al., (2024, s. 13) som viser til skoleledelsens valg og prioriteringer har stor betydning for hva som faktisk er mulig å gjennomføre i praksis. Skoleledelsens forståelse for Kunst og håndverks egenart og betydning for elevenes dannelse viser seg å være avgjørende for ressursfordeling og tildels hvordan organiseringen skjer (Randers-Pehrson et al., 2023). Det er interessant at (Boamah & Asante, 2021, s. 184) i sin studie finner at utstillingspraksisen virker å være begrenset på grunn av manglende støtte fra skoleledelsen. Lærernes erfaringer fremstår i stor grad som avhengige av strukturelle forhold, som skolens tilgang til hensiktsmessige rom og utstillingsflater, samt skoleledelsens beslutninger, prioriteringer og tilrettelegging for etablerte fagfellesskap (Jf. Skjelbred & Veka, 2025a). Dette må samtidig ses i lys av at skoleledelsens handlingsrom begrenses av beslutninger på samfunnsnivå, (jf. Goodlad, 1979), noe som understreker kompleksiteten i hvordan beslutninger på ulike nivåer påvirker lærernes muligheter til å realisere faglige mål.

Mange lærere uttrykker frustrasjon over manglende muligheter til å gjennomføre undervisning i tråd med slik de oppfatter læreplanens intensjoner (Randers-Pehrson et al., 2023, s. 17). Dette kan føre til at ikke alle elever får erfaring med utstillinger som en integrert del av fagets didaktiske praksis (jf. Dagsland, 2013; Tronshart, 2016). Studier viser også at lærere uten formell bakgrunn i faget ofte føler seg usikre, noe som kan føre til at undervisningen forenkles slik at sentrale elementer som materialbruk, teknikker og håndverksferdigheter får begrenset plass (Nielsen & Lepperød, 2019; Randers-Pehrson, 2023; Skjelbred & Veka, 2025a). Lærere med høy fagkompetanse møter på sin side hindringer som store elevgrupper og mangelfulle fasiliteter (Randers-Pehrson, 2023; Skjelbred & Veka, 2025a). Dermed svekkes muligheten til å realisere læreplanens mål om utstillinger, skapende prosesser og utforskning.

Til tross for at resultatene i denne studien viser at utfordringene lærerne møter når det kommer til å operasjonalisere utstillinger av elevarbeid, i hovedsak er organisatoriske og knyttet til beslutninger på det institusjonelle området (Goodlad, 1979a), strekker lærerne seg langt for å tilrettelegge for utstillingsarbeid. Noe som antyder en sterk forståelse for fagets egenart (jf. Skjelbred & Veka, 2025b). Som annen forskning viser (Simonsen & Digranes, 2024), forstår lærere idealene og innholdet i læreplanen ut fra egne ideologiske ståsteder og erfaringer (jf. Goodlad, 1979; Goodlad et al., 1979a). Når lærere tilpasser sin faglige praksis til en personlig læreplan (Goodlad, 1979a), kan det oppstå en forskjell mellom læreplanverket og den faktiske praksisen, noe som kan resultere i «en læreplan som ikke eksisterer» (Engelsen, 2015). Lærerne i studien har formell kompetanse i Kunst og håndverk og lang undervisningserfaring. Likevel viser resultatene at det kan være utfordrende å operasjonalisere utstillinger i faget, særlig fordi læreplanen ikke tydelig definerer hva utstilling av elevarbeid innebærer, eller hvordan dette konkretiseres i praksis. Med LK20 videreføres den kompetansebaserte læreplanen, innført med LK06, som økte lærernes valg og organisering av hva innholdet skal omhandle i undervisningen (Prøitz & Nordin, 2020). «Innholdsløse kompetansemål» i fagplaner gav lærerne mer ansvar og større handlingsrom (Engelsen, 2015). Det blir opp til læreren å tolke hvordan og i hvilke sammenhenger elevene skal dokumentere eget arbeid, lage utstillinger som viser prosess og produkt, eller presentere valg fra idé til ferdig resultat – og hva elevene forventes å oppnå. Når resultater i denne studien viser at lærerne ved tre av fire skoler har behov for bedre betingelser for å utvikle arbeidet med elevarbeidsutstillinger, reises spørsmål om hvordan institusjonelle beslutninger kan styrke insentivene for å prioritere faget, og hvordan nasjonale mål kan knyttes tettere til lokale praksis.

Med LK20 er det åpnet et større rom til estetiske uttrykksformer og praktiske aktiviteter i alle skolefag (Kunnskapsløftet, 2017). I lys av faget Kunst og håndverk forstår jeg dette som

at elevenes estetiske uttrykk i ulike materialer utvikles i møte med varierte kulturelle uttrykk, noe som kan ha betydning for den enkeltes personlige utvikling. Det er derfor viktig at elevene opplever at det de skaper har egenverdi, og at de får tilgang til et bredt spekter av kulturuttrykk gjennom sin tid i skolen. Som skolens eneste allmenndannende fag innen visuell og materiell kultur, bidrar Kunst og håndverk til å forme kommende generasjoners forståelse og verdsetting av vår felles kultur (Nielsen, 2019, s. 125). I Kunst og håndverk er utstillinger eksplisitt inkludert i kompetansemålene, noe som understreker viktigheten av at lærerstudenter får erfaring med utstillingsarbeid i grunnskolelærerutdanningen (GLU). Dette er særlig relevant fordi fremtidige lærere skal kunne forstå og operasjonalisere utstilling av elevarbeid i tråd med LK20, der utstilling er nevnt i kompetansemål etter 2., 4., 7. og 10. trinn. For å utvikle denne kompetansen er det avgjørende at de selv får erfaring med ulike måter å planlegge og gjennomføre utstillinger i sin utdanning i Kunst og håndverk. Slik praksis gir ikke bare innsikt i pedagogiske og fagdidaktiske aspekter ved utstillingsarbeid, men også forståelse for hvordan ulike beslutningsområder kan innvirke på undervisningspraksis. Hus og Riis (2020, s. 2) viser til hvordan lærere ved utdanningsinstitusjonen kan bruke utstilling som metode for å forberede undervisningsperioder som en kreativ prosess der ulike løsninger prøves ut. Dette kan, ifølge Hus og Riis (2020), være et didaktisk grep som styrker undervisningen i møte med studenter. For å skape en utstilling kan det videre være viktig å ha tilgjengelige lokaler slik at rommet kan disponeres over lengre periode (Hus & Riis, 2020, s. 15). Selv om utstillinger ikke nødvendigvis krever store ressurser, viser studier at lærernes handlingsrom begrenses betydelig av mangel på egnede lokaler og nødvendig utstyr, noe som gjør at lærere må bruke tid og krefter på å finne alternative løsninger sammen med kollegaer (jf. Randers-Pehrson et al., 2023; Skjelbred & Veka, 2025b). Når lærerstudenter nylig besøkte en utstilling ved en utdanningsinstitusjon utviklet av lærere/forskere/kunstnere i Kunst og håndverk og Forming, ble det vist til at kreative prosesser i fagfeltet har overføringsverdi til flere områder. På utdanningsinstitusjonens nettside ble det trukket fram at det å stille ut «[...] er et spenningsfelt mellom skaperglede og skam, tanker om at noe kanskje ikke er bra nok, dette ofte udefinerte 'bra nok', eller 'fantastisk'» (Lundervold, 2025). En kollektiv utstilling kan berøre disse temaene for alle som deltar og skape verdifull erfaring med overføringsverdi til undervisning, inkludert veiledning av studenter og deres opplevelse av å skape og stille ut. Utstillingsformen anses slik som en nødvendig arena for å formidle opplevelsesdimensjonen i visuelle fag i lærerutdanningen (Hoem, 2025). Å eksponere lærerstudenter for kunst kan bidra til at de blir bedre rustet til å ta imot og følge opp sitt ansvar når deres fremtidige elever møter kunst generelt (Skregelig, 2023, s. 18). Dette reiser imidlertid spørsmål om hvordan slike intensjoner realiseres i praksis. Selv om kunstnere arbeider i lengre og mer integrerte partnerskap med skolen, kan utfordringer oppstå dersom de møter lærere uten faglig kompetanse (Holdhus & Engelsen, 2013). I Kunst og håndverk i GLU vektlegges lærerstudentenes evne til å anvende fag-

didaktisk kunnskap i skapende arbeid. I slike komplekse situasjoner kan lærerutdannere utvikle skjønn, både gjennom faglig dialog og samarbeid med studenter og kollegaer (Fauske, 2014; Skjelbred, 2025). I lys av LK20s vektlegging av formidling og presentasjon av elevenes prosess og produkt, er det sentralt at lærerstudentene i Kunst og håndverk får erfaring med ulike typer utstillinger som arbeidsform og metode. Utstillingen er «ikke bare en showcase for enkeltstudenter eller kull – den er en del av institusjonens offentlige ansikt» (Hjelde, 2020, s. 82). Gjennom arbeid med utstillinger kan lærerutdannere dele og diskutere med studentene hvordan vi tenker om utstilling og utforske dens betydning og potensial for praksis. Dette kan bidra til å styrke fremtidige lærere i arbeidet med å tilrettelegge for elevenes læringsutbytter knyttet til utstillinger i grunnskolen.

Avsluttende oppsummering

Denne artikkelen har undersøkt læreres erfaringer med utstilling av elevarbeid i Kunst og håndverk i ungdomsskolen, samt hvordan lærere tilrettelegger for læringsutbytter i arbeidet med slike utstillinger. Resultatene indikerer at lærerne tillegger utstillingsarbeidet stor pedagogisk og fagdidaktisk verdi, utover dokumentasjon av elevprestasjoner. De har erfaringer med og tilrettelegger for at utstillinger kan fremme elevenes eierskap, motivasjon og refleksjon. Likevel opplever lærerne vansker med å operasjonalisere utstillinger i tråd med det de oppfatter som læreplanens intensjoner. Lærernes erfaringer synes i stor grad å være betinget av beslutninger på det institusjonelle området, knyttet til varierende grad av støtte fra skoleledelsen, begrensede ressurser og lite egnede lokale forhold til utstillinger. Samtidig er skoleledelsens handlingsrom begrenset av beslutninger på samfunnsnivå, noe som understreker kompleksiteten i hvordan ulike nivåer påvirker lærernes muligheter til å realisere faglige mål. I lys av LK20, som vektlegger utstilling av elevarbeid som en del av kompetansemålene, fremstår skoleledelsens tilrettelegging, kombinert med lærernes profesjonsfaglige kompetanse, som avgjørende for utviklingen av dette området. Studien understreker behovet for at det på institusjonelt nivå blir lagt vekt på å etablere gode rammer og arenaer for utstilling av elevarbeid i grunnskolen, for å realisere læreplanens intensjoner og sikre best mulige læringsmuligheter for elevene.

Referanser

- Austring, B. D. & Sørensen, M. (2006). *Æstetik og Læring: Grundbok om æstetiske læreprosesser*. Socialpædagogisk bibliotek. Hans Reitzels forlag.
- Birkeland, Å. (2012). Barnehagens vegger som dannelsingsagenter – en komparativ analyse. I E. Ødegaard (Red.), *Barnehagen som dannelsesarena*. Fagbokforlaget.
- Birkeland, Å. (2020). *Contradictory cultural formation ideals in a time of increased emphasison individualization: A cross-cultural study of kindergarten practices in China and Norway* [Doktorgradsavhandling, NTNU]. <https://hdl.handle.net/11250/2688947>
- Boamah, R. I. & Asante, E. A. (2021). The Role of Exhibitions in ART Education in some Selected Senior High Schools in the Bono Ahafo Region of Ghana. *All Nations University Journal of Applied Thought (ANUJAT)*, 8(2), 175-197. <http://anujat.anuc.edu.gh/Vol8/No2/12.p>
- Borgen, J. S., Hallås, B. O., Seland, E. H., Aadland, E. K., & Vindenes, N. (2020). De praktiske og estetiske fagene i skole og lærerutdanning – historisk konseptualisering. (2020). *Acta Didactica Norden*, 14(1). <https://doi.org/10.5617/adno.7901>
- Borgen, J. S., Murtnes, Å., Bergsland, J., E, Bottolf, M., Carlsen, K., Husebø, Ø., Ouff, S., M., Randers-Pehrson, A., Møller-Skau, M., Thorrud, S., Bråthen Weum, K., Ørbæk, T. (2023). *De praktiske og estetiske fagene – fagtradisjoner, fornyelse og endringer i læreplaner for fagene frem mot LK20. Evaluering av fagfornyelsen i fire fag* (Delrapport 1, Skriftserien fra Universitetet i Sørøst-Norge nr. 130). Universitetet i Sørøst-Norge. https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/bitstream/handle/11250/3097401/2023_130_Borgen_Delrapport%201_2utg.pdf?sequence=5&isAllowed=y
- Borgen, J. S., Murtnes, Å., Bergsland, J. E., Bottolfs, M., Hellenes, O., Husebø, Ø., Møller-Skau, M., Randers-Pehrson, A., Rimstad, Å., Thorrud, S., Trønnes Strøm, I., & Bråthen Weum, K. (2025). *Elevenes læringspraksiser i de praktiske og estetiske fagene i LK20: Evaluering av de praktiske og estetiske fagene i fagfornyelsen* (Delrapport 3, Skriftserien fra Universitetet i Sørøst-Norge nr. 157). Universitetet i Sørøst-Norge. https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/bitstream/handle/11250/3182934/2025_157_Bogen%20et%20al_Rapport%203.pdf?sequence=1
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (3 ed). Sage publications.

- Dagsland, T. P. (2013). *Eleven som aktør i dialog med kunst: ungdoms erfaring med kunstundervisningens innhold og metode i faget kunst og håndverk i norsk grunnskole* [Doktoravhandling, Åbo Akademi]. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-765-685-6>
- Engelsen, B. U. (2015). *Kan læring planlegges? – Arbeid med læreplaner – hva, hvordan, hvorfor?* (7. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Eisner, E. W. (1979). *The Educational Imagination: On the Design and Evaluation of School Programs*. Macmillan Publishing.
- Fauske, L. B. (2014). Å etablere et akademisk formingsfaglig miljø. Tilbakeblikk på den tidlige fasen for hovedfag i forming. *FormAkademisk*, 7(5). 1-16.
<https://doi.org/10.7577/formakademisk.930>
- Gadamer, H. G. (2004). *Sandhed og metode. Grundtræk af en filosofisk hermeneutik* (A. Jørgensen, overs.). Systime.
- Goodlad, J. I., Klein, M. F. & Tye, K. A. (1979a). *The Domains of Curriculum and Their Study*. I J.I. Goodlad (Red.), *Curriculum Inquiry: The Study of Curriculum Practice* (s. 43-76). McGraw-Hill Book Company.
- Goodlad, J. I. (1979b). *The Scope of the Curriculum Field*. I J. I. Goodlad (Red.), *Curriculum inquiry. The Study of Curriculum Practice* (s. 17–43). McGraw-Hill Book Company.
- Gunnarfelt, T. I. (2013). *Elevers kunst-og håndverksprodukter i en utstillingskontekst* [Master's thesis, Høgskolen i Telemark].
<http://hdl.handle.net/11250/2438693>
- Hjelde, K. (2020). Showing-knowing: The exhibition, the student, and the higher education art institution. *Journal of Visual Art Practice*, 19(1), 69-85,
<https://doi.org/10.1080/14702029.2020.1732613>
- Hoem, J. (2025, 04. juni). *handsam – 2025*. Nettgalleri. Høgskulen på Vestlandet.
<https://www.nettgalleri.no/arkiv/handsam-2025>
- Holdhus, K. & Espeland, M. (2013) The visiting artist in schools: Arts based or school based practices? *International Journal of Education & the Arts*, 14(SI 1.10).
<http://www.ijea.org/v14si1/v14si1-10.pdf>
- Hus, A., & Riis, K. (2020). Å fange med blikket og kjenne med hendene: Utstilling som skapende prosess og didaktisk grep. *FormAkademisk*, 13(3).
<https://doi.org/10.7577/formakademisk.3536>

- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Fastsett som forskrift ved kongelig resolusjon. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/verdier-og-prinsipper-forgrunnoppleringen/id2570003>
- Kunnskapsdepartementet. (2019). *Læreplan i kunst og håndverk (KHV01-02)*. Fastsett som forskrift av Kunnskapsdepartementet. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.udir.no/lk20/khv01-02?lang=nob>
- Lundervold, E. (2025, 27. mai). Vestibyen. Høgskulen på Vestlandet. Hentet 10. november fra <https://www.hvl.no/Vestibyen/organisasjonen/fakultet/flki/aktuelt/2025/mai/utstillingsapning-handsam/>
- Nielsen, L. M. (2019). *Fagdidaktikk for Kunst og håndverk: i går, i dag, i morgen*. Universitetsforlaget.
- Nielsen, L. M., & Lepperød, J. (2019). Hvorfor elever mangler kompetente lærere i Kunst og håndverk. *FormAkademisk*, 12(1). <https://doi.org/10.7577/formakademisk.3629>
- Priestley, M., Philippou, S., Alvunger, D., & Soini, T. (2021). Curriculum making: A conceptual framing. In M. Priestley, D. Alvunger, S. Philippou, & T. Soini (Eds.), *Curriculum making in Europe: Policy and practice within and across diverse contexts* (pp. 1-28). Emerald Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/978-1-83867-735-020211002>
- Prøitz, T. S. (2015). *Læringsutbytte*. Universitetsforlaget.
- Prøitz, T. S., & Nordin, A. (2020). Learning outcomes in Scandinavian education through the lens of Elliot Eisner. *Scandinavian journal of educational research*, 64(5). <https://doi.org/10.1080/00313831.2019.1595717>
- Randers-Pehrson, A., Rimstad, Å., & Carlsen, K. (2023). Utopier og realiteter i kunst og håndverksfaget: Rammefaktors betydning for kunst og håndverksundervisningen. *Acta Didactica Norden*, 17(3). <https://doi.org/10.5617/adno.9757>
- Simonsen, E. A., & Digranes, I. (2024). «Det handler om å lære seg å bruke det» – Om djupnelæring i grunnskulefaget kunst og håndverk. *Acta Didactica Norden*, 18(2), 1-23. <https://doi.org/10.5617/adno.10503>
- Skjelbred, B. H. (2021). Læreres oppfattelse og operasjonalisering av tegning i kunst og håndverk i ungdomsskolen [Doktorgradsavhandling, Høgskulen på Vestlandet]. <https://hdl.handle.net/11250/2760505>

- Skjelbred, B. H. (2025). Skaperglede gjennom sansebasert billedskapning: En casestudie av fagdidaktisk potensial og mestringstro gjennom en billedskapende arbeidsmetode. *Techne Serien - Forskning I slöjdpedagogik Och slöjdvetenskap*, 32(2), 34–51. <https://doi.org/10.7577/TechneA.6245>
- Skjelbred, B. H., & Veka, I. (2025a). Teaching Practices in Arts and Crafts and Food and Health in Primary Schools—Tension Between Established Decisions and Subjective Perceptions. *Nordic Studies in Education*, 45(2), 92-109. <https://doi.org/10.23865/nse.v45.6638>
- Skjelbred, B. H., & Veka, I. (2025b). Læreres opplevelse av handlingsrom i undervisningspraksiser i fagene kunst og håndverk og mat og helse i grunnskolen – en balansekunst i operasjonalisering mellom krav og egne forventninger. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, 11(1), 194–208. <https://doi.org/10.23865/ntpk.v11.6167>
- Skjelbred, B. H., Borgen, J. S., Onsrud, S. V., & Aadland, E. K. (2024). De praktiske og estetiske fagene i grunnskolelærerutdanningen: overbyggende tematikker, metoder og teoretiske perspektiver i første kull med masteroppgaver. *Acta Didactica Norden*, 18(1). <https://doi.org/10.5617/adno.10686>
- Skregelid, L. (2023). Den kulturelle skolesekken som dissens og kunstens betydning i lærerutdanningen. *FormAkademisk*, 16(2). <https://doi.org/10.7577/formakademisk.4806>
- Tjora, A. (2018). Viten skapt: kvalitativ analyse og teoriutvikling. Cappelen Damm.
- Tronshart, B. (2016). *Utstillingens retorikk: Et bidrag til en retorisk didaktikk for kunst og håndverk*. [Doktorgradsavhandling, Åbo Akademi University]. Åbo Akademis förlag. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-765-815-7>
- Utdanningsdirektoratet. (2006). *Læreplan i kunst og håndverk*. <https://data.udir.no/kl06/v201906/KHV1-01.doc>
- Yin, R. K. (2017). *Case study research and applications: Design and methods*. Sage Publications.